

Niet alleen is racisme in Nederland springlevend, het wordt ook in stand gehouden door rituelen als Zwarte Piet. Uitsluiting is daarnaast als onderwerp taboe, want we willen vooral geen ruzie. Gezellig racisme, zo Hollands als hopjesvla! Kinge Siljee neemt de eigenaardigheden van racisme in Nederland onder de loep en legt uit waarom de strijd tegen Zwarte Piet ertoe doet.

Racisme in Nederland is niet dood, ook al roepen mensen nog zo vaak van wel. Wij Nederlanders vinden onszelf niet racistisch omdat we niet in groten getale met puntmutsen op Surinamers lynchen of en masse met hakenkruizen op de arm door de stad marcheren. Wij vinden het prima als witte mensen trouwen met niet-witte en we hebben het niet elke dag over de zuiverheid van het Arische ras. Maar als je alleen het aanhangen van de Neurenberger rassenwetten racisme vindt, maak je het racismen wel heel gemakkelijk. Daarmee sluit je de ogen voor het racisme dat zwarte Nederlanders elke dag moeten ondergaan.

Dit dagelijks racisme is soms subtiel, dan weer minder subtiel. Het raakt Marokkanen, Turken, Chinezen, eigenlijk elke 'minderheid', maar hier richt ik me op een specifieke groep die mikpunt is van racisme: zwarte vrouwen en mannen. In dit artikel komen enkele voorbeelden langs van racisme in de Nederlandse maatschappij, waaronder de katalysator Zwarte Piet.

Waar kom je ècht vandaan?

Vraag iedere niet-witte vriend, kennis of collega die je tegenkomt eens naar hun ervaring met de vraag waar ze vandaan komen. Als het antwoord 'Amsterdam' of een andere Nederlandse plaats is, volgt steevast de vraag: 'Nee, waar kom je écht vandaan?'

Dan kun je natuurlijk denken: 'Nou én? Dan leg je toch uit: mijn ouders zijn geboren op de Antillen of in Indonesië?' Toch is deze vraag een herbevestiging van wat de zwarte of Aziatische aangesprokene elke dag al voelt: ongeacht of zij of hij hier geboren is, ongeacht hoe goed je de taal spreekt, je bent nooit een echte Nederlander. Je komt ergens écht vandaan, je hoort hier dus niet. Als je maar vaak genoeg tegen iemand herhaalt dat hij hier eigenlijk niet hoort, maak je iemand onzeker.

Nog een voorbeeld: een zwarte collega wordt dag in, dag uit aangezien voor de receptioniste of schoonmaakster, terwijl ze cum laude een masterstitel haalde. Mensen kunnen zich niet voorstellen dat zij hoger is opgeleid dan zichzelf. Hierdoor krijgt ze het gevoel dat ze elke dag tegen de stroom moet opzwemmen om dezelfde autoriteit te krijgen als een witte medewerker.

Diezelfde medewerker krijgt ook nog wel eens te horen: 'Ja, sorry dat ik zo verbaasd was, ik had niet verwacht dat een negerin zo gespecialiseerd zou zijn in... .' Alsof ze een circusdier is! Het woord 'neger' is een denigrerende term waarvoor je geen witte evenknie hebt. 'Witte' is namelijk een bijvoeglijk naamwoord en staat daarmee gelijk aan 'zwarte'. 'Neger' werd gebruikt om slaven waar mee aan te duiden. Daarnaast is het een overbodig woord: 'Vraag het even aan die negerin daar' is nergens voor nodig. Zo zou je ook niet over witte vrouwen praten. Daarbij doet het er helemaal niet toe dat zwarte Surinamers onderling soms wel het woord 'neger' gebruiken: zij zitten met de negatieve culturele, sociale en economische naeffecten van de slavernij, en witte Nederlanders niet.

Zwarte Piet

Zwarte Piet is het heikele onderwerp van dit jaar. Je merkt dat de discussie loskomt nu enkele belangrijke media zich hebben uitgesproken tegen Zwarte Piet. In de Verenigde Staten hebben de racistische minstrels het niet overleefd: deze karikatuurshows van witte mannen die doen alsof ze een oenige, clowneske, luie zwarte man zijn, werden vanaf de jaren zestig herkend als racistisch.

Daarvoor hebben zwarte activisten als Malcolm X, Nina Simone, Maya Angelou en James Baldwin keihard geknokt. Amerikanen hebben dit gevecht zo in hun essentie opgenomen dat de Nederlander uit Amerikaanse films de voorbeelden van racisme wel kent: de redneck van de KKK, de zwarte vader onschuldig in de cel, de zwarte familie die op huidskleur wordt buitengesloten. Daardoor denken Nederlanders vaak dat racisme een importprobleem is uit Amerika. Het is juist andersom: Afro-Amerikaanse activisten hebben veel meer racismebewustzijn gecreëerd dan zwarte Nederlandse activisten.

In Nederland heb je activisten die strijden voor emancipatie en tegen Zwarte Piet. De bekendere namen van de nieuwe generatie zijn Quinsy Gario en Kno'Ledge Cesare. Gario veroorzaakte vorig jaar een rimpel in de gezelligheidsvijver door met een T-shirt met 'Zwarte Piet is racisme' bij de intocht te gaan staan, waarna hij tegen de grond werd gewerkt door een laaiende roedel agenten. (Het OM verklaarde later dat de arrestatie onterecht was en het geweld buitenproportioneel). De woede die op het protest volgde was onbeschrijfelijk, tot aan doodsbedreigingen aan toe.

Keer op keer kreeg Gario te horen dat het averechts werkte, dat hij mensen racistischer maakte, zoals korte rokjes aanzetten tot seksueel geweld. Dat hij een onschuldig kinderfeest verpestte door in elkaar geslagen te worden naar aanleiding van een t-shirt. Mensen vonden het ongezellig, en wij vinden verstoring van gezelligheid de ergste misdaad die er maar is. 'Waarom doen ze niet gewoon gezellig mee? We bedoelen er toch geen kwaad mee?'

Doorpakken

Elk jaar werd de discussie over Zwarte Piet doodverklaard door GeenStijl en witte bolwerken als de NRC en De Volkskrant. Maar Gario en de andere activisten gingen tegen de stroom in. Het voorlopige resultaat is meer maatschappelijke discussie, artikelen in de gevestigde media waarin de Zwarte Piet traditie aan de kaak wordt gesteld en sommige scholen die op 'regenboogpieten' zijn overgestapt.

Het begrip groeit, maar de woede is er niet minder om. Zwarte activisten worden bedreigd en gezegd dat ze moeten oprotten naar hun eigen land als de traditie hen niet bevalt. De vrijheid van meningsuiting geldt klaarblijkelijk niet voor hen.

Daarnaast kennen de haters hun eigen vaderlandse geschiedenis niet. De meeste Surinamers zijn vóór de onafhankelijkheid naar Nederland gekomen. Dat betekent dat hun voorouders zijn geroofd in de zeventiende en achttiende eeuw, dat de nazaten van die slaven zijn vrijgelaten in de tweede helft van de negentiende eeuw, dat de vrijgelaten slaven probeerden een bestaan op te bouwen in de eerste helft van de twintigste eeuw, dat hun kinderen voor de onafhankelijkheid naar de Lage Landen zijn gekomen.

Dat maakt die voorouders langer Nederlands dan, zeg, de voorouders van Geert Wilders: Limburg is pas in 1867 bij het Koninkrijk gaan horen. Nederland is hun land. Dat betekent dus dat de zwarte activisten alleen wordt gevraagd hun mond te houden om hun huidskleur, en dat is racisme.

De strijd is dus nog niet gestreden. Zwarte Piet, zoals wij dat vieren, kan binnen vijf jaar zijn getransformeerd tot iets minder racistisch. Maar dat vereist wel dat de strijd tegen deze hardnekkige traditie door meer mensen wordt opgepakt, dat moeilijke discussies niet uit de weg worden gegaan, dat we nu doorpakken.

Ik verheug me op het moment dat zwarte kinderen niet meer door volslagen vreemden worden uitgemaakt voor Zwarte Piet. Dat zou goed zijn voor het zelfvertrouwen van zwarte Nederlanders, wat goed is voor de strijd tegen racisme, wat weer goed is voor ons allemaal.

_____warte piet is toch zwart van het roet?

In de jaren zeventig en tachtig voelden we al dat Zwarte Piet niet helemaal oké is. Toen is er collectief afgesproken om te doen alsof hij door de schoorsteen zou komen. Maar zijn gezicht tot aan zijn ogen is zwart; hij heeft rode lippen, net als de racistische karikaturen uit Kuifje in Afrika; hij heeft kroeshaar; en bovendien krijgt hij vaak ook nog een Surinaams accent. Dat sprookje van het roet is dus doorgeprikt.

Maar de intentie van Zwarte Piet is toch niet racistisch?

Het is heus niet zo dat ouders hun kinderen zwart schminken met de intentie om een karikatuur van een zwarte luie clown neer te zetten. Maar dat wil nog niet zeggen dat je niet verplicht bent om na te denken over de gevolgen van het vieren van de traditie zoals-ie is: mensen worden uitgescholden voor zwarte piet en nakomelingen van slaven zijn er over het algemeen niet gelukkig mee dat hun geschiedenis en hun etniciteit zo belachelijk wordt gemaakt.

Zwarte Piet is leuk, wat dan?

Kinderen genieten echt van Sinterklaas en zijn trouwe knecht. Maar denk je dat die kinderen er minder van zouden genieten als Pieterbaas een zwarte vegen op zijn gezicht zou zetten in plaats van helemaal zwart met dikke rode lippen, een kroespruk en een Surinaams accent? De zwarte kinderen doe je met kleine moeite een groot plezier. Dus: verwijder alle raciale kenmerken. Pieterbaas niet helemaal geschminkt, zonder rode lipstick, niet met een afropruk maar een ander soort pruik. Klaar, opgelost

Dit artikel verscheen eerder op <http://socialisme.nu>

